

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 1/2.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro unoquoque centimetro quadrato.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii *VOX URBIS* possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA

Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC. Apud BURNS AND OATES

ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA

Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC. LONDON W. — 28, Orchard Street.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENT.

Apud COMMISSARIAT OF THE HOLY LAND.

NEW YORK, 143 w 95th St.

IN CANADA

ET NEWFOUNDLAND

NEW YORK (U. S. Americ.), 143 w 95th St.

IN BELGICA

Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC.

LUGDUNI

BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM

LIBRAIRIE VIC ET AMAT
CHARLES AMAT SUCC.

IN GALLIA

Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE)

Rue de Metz, 41.

IN HUNGARIA

Apud

BUDAPEST, Palais du Théâtre National.

RERUM INDEX

COMMENTARI "Vox Urbis" LECTORIBUS IN ANNUM MCM	Vox Urbis.
De HUMANA SAPIENTIA ET FIDE DIVINA	I. Toniolo.
ARBORIBUS COLENDIS FESTUM QUOTANNIS INDICTUM	H. D. V. Pieralice.
EXTREMUM VOTUM	A. Bartoli.
TELEGRAPHI VEXATORES	Hersilus.
MASSILIAE URBIS CONDITAE XXV CENTENARIA COMMEMORATIO	I. Antonelli.
RAPHAELIS URBINATIS PICTURA MURALIS INCENDIUM PROPE VATICANUM RE- FERENS	Laelius.
FERENS	A. Vieillot.
De SCANDINAVIS REGIONIBUS	P. Angelini.
LOLLIUS SIVE DE PROVECTA LATINITATE	A. Costaggini.
VETUSTISSIMUM AD HYPERBOREUM POLUM REGALE ITER	R. Spina.
DE RECENTI QUODAM NERVORUM MORBO	Poplicola.
ANNALES	Scriba.
PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS	D. Macrae.
QUESTIONES INTER SOCIOS PROPOSITAE - IV. De latini eloquii pronuntiatione	H. P.
LIBRORUM RECENSIO	V. Cariolato.
AENIGMATA	

In tercia operculi pagina:

PER ORBEM	Viator.
VARIA: Undenam horae momenta	P. d V.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCII

M DCCC XCIX

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS

Commentarii VOX URBIS anno MCM

Premium annuae subnotationis est: in Italia Lib. **10**; ubique extra Italianam Lib. **15**; M. **12**; Sch. **12**; Doll. **3**; Rubl. **6**; Flor. **7 1/2**.
recto tramite mittendum.

ad **Aristidem Leonori** equitem, commentarii ipsius possessorem et administratorem

ROMA - VIA Alessandrina, 87

PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA

Inter eos omnes, qui die XV mensis Martii MDCCCC inter commentarii socios numerentur, sorti committetur sacro Paschatis Resurrectionis die eiusdem anni

Theca Aurea Pulveri Nicotiano Asservando

qua SS. Dominus PIUS Papa IX f. r. utebatur, prout ex luculento constat in scriptis testimonio

Qui primum nunc nomen dederint, premiumque subnotationis solverint uti supra, *Vox Urbis* commentarium accipient a Kalendis Novembribus MDCCIC usque ad expletum annum MDCCCC, iisque donum erit

URBIS A IANICULO MONTE PROSPECTUS

late magnus (m. 1.10 X 0.24) et visu decorus.

Sociis qui subnotationem renovabunt dono dabitur

LIBER (vulgo "Album") PRAECIPUA URBIS REFERENS

pulcritudine insignis atque, commentarii moderatore iubente, expresse conflatus.

Denique illis inter socios, et recentes et veteres, qui tres in Italia, vel binas ubique extra Italianam subnotationes novas comparaverint, earumque annum premium recto tramite miserint ad commentarii administratorem, optio erit unius ex his XXXIII quae sequuntur, quod gratuito pariter habebunt:

I. Aristotelis De arte poetica liber. Rec. GUILELMUS CHRIST.	VIII. Xenophontis. Expeditio Cyri. Rec. A. HUG.
Id. Ars rhetorica. Ed. A. ROEMER.	Id. Historia Graeca. Rec. O. KELLER.
Id. Quae feruntur Magna Moralia. Rec. FR. SUSEMHL.	Id. Institutio Cyri. Rec. A. HUG.
II. Fabulae Romanenses graece conscriptae ex rec. et cum adn. A. EBERHARD.	Id. Commentarii. Rec. W. GILBERT.
III. Homeri Carmina. Ed. GUIL. DINDORF. (Voll. 2).	Id. Scripta minora. Rec. L. DINDORFIUS.
IV. Metrologicorum scriptorum reliquiae. Ed. FRIDERICUS HULTSCH. (Voll. 2).	IX. Novum Testamentum. Graece ed. PH. BUTTMANN.
V. Patrum Nicaenorum nomina graece, latine, syriace, coptice, arabice, armeniace. Edd. H. GELZER, H. HILGENFELD, O. CUNTZ.	X. Augustini (Sancti Aurelii) De civitate Dei lib. XXII. Iterum rec. B. DOMBART. (Voll. 2).
VI. Plutarchi Vitae parallelae. Rec. C. SINTENIS. (Voll. 5).	XI. Caesaris C. Iuli cum A. Hirti aliorumque supplementis: Commentarii de bello Gallico, de bello civili, de bello Alexandrino, de bello Africo, de bello Hispano. - Fragmenta. Rec. B. KÜBLER et Ed. WÖLFFLIN. (Voll. 3).
VII. Strabonis Geographica. Rec. A. MEINEKE. (Voll. 3).	XII. Ciceronis M. Tullii Opera rhetorica. Edidit FRIEDRICH. (Voll. 2).

(Sequitur in tertia operculi pagina).

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italianam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

COMMENTARII "VOX URBIS", LECTORIBUS IN ANNUM MCM

Novo ad limina anno veniente, quae sentiant, quaeque praestare parent lectoribus, diaria solent exponere, neque grandioribus a promissis interdum abhorrent.

Numquid idem et nobis erit?

Emensum respicientes iter, nostra, ut ita dicam, vestigia scrutabimur.

Uti bonis artibus litterisque fausta et optima essent, commentario huic nostro unius viri consilium et opes fecerunt initium, audacia ac temeritate apud quosdam propterea notati. Sed res eo spectabat, ut ostenderetur romanis litteras adhuc Romae pleno fonte manare, et uberi, ac vel super ripas effuso flumine decurrere.

Brevi *Vox Urbis* per universum terrarum orbem insonuit, eique libentes aures, immo cupidas exhibuere non modo gentes illae, quae nobis haerent genere, sermone et moribus, sed quotquot in unitate sermonis ipsius, quem olim regiones per omnes victoria circumfulit, consecravit Christi religio, ac sapientia legum pene divina constituit, priscam quaerebant virtutem, et quasi vinculum humanae familiae, quo, communi fratribus eloquo, concordia aleretur, unitas restauraretur, idemque mentes et corda sentirent quae verba eadem vocesque annuntiassent.

Quae cum ultra spem longius latiusque accidissent, latius longiusque pariter iusserunt nos producere fines, quibus exordientes cohibebamur, idque effecerunt, ut ea tractanda essent argumenta, quibus impar putabatur eloquium ad nova nostri temporis nomina non expeditum.

Viceruntne iter durum diurna studia, et volens animus, et pietas, et dilectio?

Nos, qui plurima cupiebamus, nonnulla fortassis attigimus, adepti sumus nonnulla; certe neque labori, neque assiduitati pepercimus, ut quae polliciti eramus et quae poscebantur, ea praestaremus.

Quae vero ad provehendum, ad augendum, ad complendum reliqua sunt, non latent; sed tamen ea consequi pede indefesso speramus, usquedum contingere fas sit; atque utinam praee-

vertamus! Itaque quod praediximus, iamque in superiore numero denuntiavimus, illud scripturae genus etiam inserendum, quo et familiaribus narrationibus et alio quovis iucundo more includerentur vocabula domestici usus, novaque novis convenientia adinventis cuderentur, proximo exordiente anno persequemur, et ea quae, vobis rogantibus, o lectores, ad optatum finem universa latino sermone complectendi vestramque gratiam maiorem in dies conciliandi propius accendant, futura atque explorata, precamur, sic habeatis, ut non in promissis modo, sed et in manibus habere et usu capere iam vos arbitremini.

Ampliora igitur, iuxta vota epistolasque vestras, quas misistis, addemus; quae quidem nos posse confidimus viris amplissimis auctoritate sua iuvantibus; adlaborantibus egregiis et sapientia, et litteris, et artibus viris; praesertim vero faventibus vobis; non enim erit mora nobis, nec requies in via, qua gradiemur ea fortitudine animi atque constantia, quae propositi tenaces decet.

Fundamentum aedificii nostri non arenae innitetur, sed marmoribus aeternis, lectores, dum nobis calcar addetis vestris monitis, opibus, laude, frequentia; vos, inquam, qui vestibulum ante ipsum adfuisisti munifici, interfuisisti argumentosi.

Vos igitur, quoniam et fecisse nobiscum placuit, et initiae societatis non poenituit, quinimo et in hoc quod *Vox Urbis* commentarius vestro patrocinio custodiatur ac floreat aliquid et dignitatis, et laudis, et insuper quod etiam volupset habere statuistis, ampliorem nobis vobisque efficite societatem, novos accidentes viros, qui nostro in albo scribantur.

Et quia optimis quibusvis factis digna rependenda sunt, pro meritis, praemia, statutum apud nos est, ut quotquot e sociis tres in annum integrum ex Italia socios dederint novos, vel duos ex nationibus reliquis, rectoque tramite miserint annum subnotationis pretium ad commentarii gestorem, Romam, via Alessandrina n. 87, tot sibi eligant unum pro lubito ex praemiis, quae videre est in huius numeri secunda operculi pagina.

Qui autem, iamdiu socius, iterum eadem ratione ad annum dederit nomen et pretium, huic dono erit liber (*vulgo Album*) pulcritudine insignis, nobisque expresse iubentibus conflatus, in quo, siqua deliciosa in Urbe sunt oculis visuque digna, referuntur.

Ad omnes autem illos qui primum in commentarii socios recenseantur, *Vox Urbis* mittetur a Kal. Novembr. huius anni MDCCCLC usque ad expletum annum MDCCC, itemque *Urbis e Ianiculo monte prospectus* late magnus (m. 1.10 X 0.24) et decorus, qui superioris anni sociis acceptissimus fuit.

Denique — atque esto id instar diadematis seriei praemiorum; nam diadema proculdubio illustrius est artificio, pietate, recordatione — sociis omnibus, quotquot erunt qui xv die mensis Martii MDCCC in albo nostro numerabuntur, donum decrevimus sorte iudice concedendum.

Abhinc duos annos, ut premente ab inopia sublevaretur quaedam domus pauperibus alendis iam in Urbe constituta, proposita praemio fuit aurea theca pulveri nicotiano asservando, qua SS. Dñus Pius Papa IX f. r. utebatur, una cum adiecto debito testimonio virorum, quibus ius erat testimonium de re perhibere: numeri singuli statuto argento venales erant, atque ex addictis urnae, hac rite versata, unicus extrahendus; qui numeri dominus esset, ille potiretur; quod peractum est.

Itaque nobis datum hanc thecam ab eo, qui sorte tulit, redimere. Agite, socii; de theca ista sors inter vos iudicabit, atque ille possidebit, cuius numerum urna dabit sacro Paschatis Resurrectionis die, anno MDCCC, conditionibus quas superius retulimus.

Haec pollicetur *Vox Urbis*, nec, quantum in nobis est, vel unum ex promissis excidet, assequitura profecto plausum ab iis, qui sacram hanc Urbem, lucem omnium gentium, decus orbis terrarum, immortalem saeculorum populorumque reginam, admiratione ac dilectione prosequuntur.

DE HUMANA SAPIENTIA ET FIDE DIVINA

PHILOSOPHI qui Comte Gallum auctorem sequuti, investigandarum rerum disciplinam materialis et sensibus definitam excoluerunt, instaurandae hominum sapientiae summam hanc pro fundamento legem proposuerant, ut sanctae fidei dictamina ab eius studiis omnino exsularent. Huic adhaerens praeccepto Draper paulo post conclamavit audacter historico quodam fato effici, ut singulis disciplinarum incrementis fidei dominio aliquid semper praeripere, adeo ut plane divinari possit supremo humanae sapientiae triumpho fidem prorsus iri deletum. Quod quidem se plane assequutos putant, amotis ab investigatione rerum iis omnibus, quae humanae rationis captum aut sensus corporis excedant.

Verum frustra tentatum opus. Scimus quidem adhuc esse non paucos infastiae illius scholae sectatores et heredes, qui hausta temere huiusmodi principia ad fastidium recinant, assertumque a nostris multiplicem inter doctrinam et fidem nexus, mystica veluti deliramenta derideant. Illud tamen certum est, verba eventibus adversari, remque ad inquirendum propositam, vel ipsis fatentibus adversariis, quotidie fieri graviorem.

Iam enim Haecket ille, qui Darwinianam scholam propagavit ubique, dissertationem suam, cui titulus *Evolution and Religion*, plurimis linguis evulgavit; Balfour, administer Anglorum clarissimus, grave sibi argumentum proponit *Reason and Revelation*; Kidd, philosophiae historiam repetit a religionum evolutione, tamquam a necessario principio; Mantegazza Italus de iis scribens, quae humanam sapientiam et latent et latebunt semper, Luzzattio et Brunetière praecurrisse videtur, quorum alter ignotum quoddam sapientiam inter et fidem commercium persentit, alter decernit omnino opus esse philosopho ut credat. His, quos diximus, aliisque ex Germania et Gallia novae metaphysics cultoribus, catholici se viri addiderunt, maxime exquirentes, quae natura sit, qui modus huius commercii inter humanam sapientiam ac divinitus revelatam doctrinam.

Huiusmodi vero nexus eatenus hucusque declarati sunt, ut pateret, utrique esse legitimum dominium idemque distinctum, et inter se pugnare posse nunquam rationem ac fidem. Verum hoc satis non est; neque enim aliud nisi dimidiā partem horum nexuum eamque negativam constituit. Nam et doctrina et fides non id tantum praestare debent, altera ut alteram ne laedat, verum ut mutua secum auxilia conferant, collatisque viribus quamdam veluti harmoniam inter secomponant, iuxta Vaticani concilii sententiam affirmantis utramque « operam sibi mutuam ferre ».

Etenim quamvis fidei documenta natura sua aliora sint, quam ut ab intellectu nostro perspici possint, nihilominus, si severis conclusionibus ad unitatem redigantur, humanam rationem perducunt ad ipsius veri naturalis inquisitionem eodem tramite, quo ad divinitus revelata perveniatur.

Ita fidei auxilium in mentis investigatione praevalidum fit, et anxietates, aberrationes, virium dispersiones plurimas removet felicissime. Sunt alia vero doctrinae capita, quae etsi ad philosophiam pertinent, fide tamen validissime confirmantur. Ita et Deum esse et animos hominum omnis esse concretionis expertes atque immortales, aliaque innumera quae sive mores, sive leges, sive mundi atque hominum originem ac vicissitudines spectant, haec omnia et rationis simul et fidei sunt. Poterit quidem aliquandi ances haerere studiosus de sensu formulae,

qua verum aliquid aut a philosophia enuntiatur aut a fide; at cum certo praenoscatur ea necessarie concordare debere, maximum inde lumen attingit, tamquam e pharis constitutis in via ad veritatem tandem aliquando plene assequendam.

Sed alia sunt etiam: fidei enim documenta, vel in suo ambitu, necessariis propositionibus immediate derivantur, simulque consecutiones habent certas, nulli nisi temere renuendas; qua severa lege inconsultis effraenatae mentis ausibus finis statuitur et de ipsa ratiocinandi virtute fiducia erigitur.

Insuper religionis studio rationis etiam vires aluntur. Cum enim fidei obsequium omne dubium excludat, efficit ut assuescamus, etiam disputantes tamquam philosophi, sola probabilitate non esse contentos, sed ad gradum veritatis certissimum niti.

Sic pia consuetudo illa, qua latebras interdum scrutamus animi, acut studium humanae indolis atque naturae, magnoque usui est quem psychologiae, tum reliquis disciplinis quae ad mores pertinent.

Item, cum divina opera contemplamur per aspetabilem hanc rerum universitatem diffusa, vehementiori quodam impetu ducimur ad physices arcana investiganda. Qui vero assuevit in humanae gentis historia opus inspicere divinae Providentiae, qua homines in suo libero cursu diriguntur, is et robur haurit ex traditione et fiduciam ex progressu doctrinæ.

Denique cum fide erudiamur Deum esse ipsam veritatem, in qua omnia, quae sunt, unum fiunt, ad illam notionum digestionem et coordinationem impellimur, quae cuiusvis disciplinae suprema ratio est.

Quae omnia si quis mature perpenderit, facile equidem sibi explicaverit intimam scholasticae philosophiae praestantiam eiusque per tot saecula innovatum semper robur, quippe quae universalem huiusmodi ordinem ipsa ceteris adstruxerit.

Et planum quidem ei erit quo vicissim pacto mira illa quasi vaticinia Augustinus, Bossuetius, Vicus, De Maistre de historiae philosophia ediderint; quae causa in ipso disciplinarum naturae limine doctissimi viri, ut Copernicus, Galileus, Volta, quasi gigantes eminuerint: qua immo abdita lege christiana oeconomia et *sociologia* usque floruerint; quomodo utraque haec, praeceteris doctrinis, quae omnia aut in dubium revocant aut ad utilitatem referunt, pars perarduis quaestionibus de hominum consortio et vita dirimendis. Neque ex aliis ferme causis repetendi sunt errores omnes qui philosophiam eiusque historiam, sociales doctrinas, ipsasque naturae disciplinas frequenter perturbarunt, quorum immo triumphalis via, iuxta Navillii dicta, ipsa pene fundamenta, ex quibus orta sunt, concutuntur.

Atque ita quidem non sapientiae aedificium extratur, sed eorum deliramentis fit aditus, qui nihil in rerum natura vident, nisi phoenomena, aut qui de omnibus dubitant, aut qui denique *subjectivismum*, ut vocant, profitentur. Hinc intellectus fines coarctantur, philosophiae ordo omnis et apta compositione frangitur; doctrinarum traditiones labefactantur, prudentia omnis sanae et certae investigationis proicitur, et quae praesidia validissima ad sapientiae progressum imprimis habenda sunt, stulte repudiantur.

Quapropter doctrina omnis, sive ut ipsa signatur, sive ut adolescat, sive ut in dies incrementa suscipiat, una eget maxime fide, fitque pariter ipso hoc ineluctabili fato, ut munere, quod catholicō viro sapientiae studioso incumbit, nullum sane gravius, at nullum pariter possit esse nobilius. Si christianam cupimus fieri hominum societatem, curandum est ut christiana fiant studia doctrinæ.

JOSEPHUS TONILO.

ARBORIBUS COLENDIS

FESTUM QUOTANNIS INDICTUM

INCUMBENTI mihi in poematione exametris deductum, cui de arboribus argumentum est, sive educandae solo mandentur, sive festo quotannis die celebrentur atque italicis praesertim adolescentibus multiplicandae asservandaeque tradantur, suavissimum certe, munus creditum fuit, ut de hisce scriberem quae vellem, quaeque sentirem.

Cavebo certe ne, quod poeticum sit, solutae orationis in argumentum irrepatur, nam *occidit miseros crambes repetita magistros*; at ego is certe non ero, qui falce et ignibus vernantia fronde et flore tractabit.

Gratum itaque legentibus conficiam opus, si, quae apud maiores nostros hac fuerunt in re, commemo-ravero, si, quae futura hoc edicto sperantur, breviter et fugiente penna saltem attigerò.

Antiquitate, quae, ab ortu quo proprius aberat a divina progenie, eo, Tullio auctore, fortasse melius quae sunt vera et bona cernebat, magna servandis arboribus cura, magnum et obsequium tum latis le-gibus, tum superaddita religione decernebantur.

Sacrae factae sunt silvae pleraeque, quasi numen quoddam per eas versaretur, quod vel nefas esset excitare clamoribus, provocare ferro, oculis intueri profanis; arbores ipsas insuper proximiora numina tuebantur.

Sacra Iovi quercus, Phoebo laurus, oliva Palladi, populus Herculi. Pinus, cupressus, abies, et quotquot sexcentae sunt arbores peculiariter singulae ac tutelari numine non carebant, cuius in iram et ultionem incurreret si quis ferro violare tentasset.

Praecincta sunt insuper arboribus templo; et Dodoneae nemus, et Daphnictum, et Druidicum apud Gallos non unum, et Paradisos apud Persas narravit historia. Quinimo eo ubique terrarum processere gentes, ut ipsae arbores, quasi divini animi, divinaeque potestatis compotes, adorarent, velis, purpura, taenias, auroque votivo honestarent.

Quae omnia quum ubique fuerint, et semper eadem, quum insuper nihil referat si illae Iovi, hae Mithrae, istae Moloch, vel Baal addicerentur; nam non de nomine, sed de sententia sermo est; clare patet hanc, ut ita dicam, religionem erga arbores esse quid humano generi vel imis in visceribus insculptum, vel primorum hominum exemplis, iussu, monituque firmatum, quod multo saeculorum decursu perpetuus habitus, et quasi altera natura effectum est.

Ad numquid huiusmodi traditionem, sive consensum ratio infirmabat?

Firmabat immo; in arboribus enim paeclarata multa, pulcherrima plura, utilissima omnia ab umbræ aestivis grata diebus ad truncum, qui saepe vacuus refugium offert saeviente hieme, et plerumque primis hominibus domum; utilissima, inquam, omnia a frondibus medicinali succo frequenter imbutis ad flores odoratu et aspectu deliciosos, a fructibus omnibus, quibus vitam alimus, delectamus palatum, infirmatibus saepe medemur, ad ipsum truncum et ramos, qui ubi aruerint, ignem super omnia necessarium humanae conditioni cultuque praebent.

Quid igitur mirabile, si haec arborum silvarumque cura, si haec in silvas arboresque religio quotannis ita cresceret, ut lex demum civilis fieret?

Et iure; non enim ignorare poterant primi illi pastores quanta, et quot, et quae beneficia redderent e montibus arbores tum ventorum frangentes impenitum, tum aerem salubriorem longe lateque effundentes, tum protegentes rivos, tum cohibentes nimium

imbris effusos, tum frigora minuentes hiemalibus diebus.

Quae cum ita essent, passim quot montes erant, qui nomine romano possiderentur, totidem silvis virebant; atque hae, praemio saepe tributae viris, qui praeclara vel domi vel militiae fecissent, pascuis innumeris armenta hero nutriebant, aut pagis alebant, qui pacto tributo « animalia scripturata » illuc iniqua tempestate portabant.

Raros praeter montes, Apenninus quantus est, et quot Apennino appositi colles minores, ferme ad nostra tempora, penitus nemore virebant.

Sed ferreae viae ligno, queru praesertim, substerndae erant, cui ferreae regulae clavis aptarentur, ut currus vapore acti supervolitarent.

Res erat in pretio, subitaeque divitiae ex vendendis nemoribus alliciebant. Hinc nulla mora, et quasi ex condito ubique miserrima arboribus clades. Mox deserta saxa ubi nemora; nam subiti imbris et procelosi nullis retentum arboribus, nullo tutatum ramo solum prius in declive et valles duxerunt, mox raper saxa, et lapides volvere deorsum, et armentis eripere pabula, et obruere campos. Hinc aestuans caniculari sole tellus, hinc pernicious factus aer, hinc acrius hieme frigus.

Leges esse restaurandis nemoribus ac tuendis quis neget? Sed

*aurum per medios ire satellites,
et perrumpere amat tecta potentius
ictu fulmineo.*

Rariores quotidie silvae, quotidie in peius omnia huiusmodi ruere. Moribus, potiusquam legibus, recreanda res erat.

Haec inter Guido ille Baccellius artibus ac studiis optimis nunc praefectus, miro prorsus instinctu, omne ferre punctum autumavit, si adolescentes a scholis ipsis in rem agrariam converteret, et almam frugum parentem regionem italicam agricola prole litterarios inter ludos ditaret.

Edicto igitur primum censuit ut pueriles ludi, qui per oppida urbesque numerantur, agello augerentur, quem pueri magistro duce ac monente colerent, distributumque per diversa semina et fruges docta minerva curarent.

Hinc novo iussu praecepit, ut, ad instar Anglicae gentis, quotquot adolescentes habentur in ludis littarum et artium, totidem in lucos restaurandos inumberent statuto festo die, quo solemniter novi arbores solo nutriendi darentur, adstantibus reliquis catervis ex urbe propria accitis; idque quotannis fieret, locusque indicaretur perpetuo novis amplificandus arbusculis.

In rerum natura est, atque in ipso humani cordis instinctu, ut ea amemus ac teneamus, quae nostro labore nostroque studio sunt parta. Nemo itaque obliviscetur diei et arborum, nemo praeteribit lucum recentem ex iis, cum sibimetipsi, cum socio non dicat: « Vide; quodam paterno iure arbores illas contemplor, et illae quidem arridere mihi videntur quasi gratae beneficio, quoniam illuc eas depositimus alteri saeculo de nobis annuntiaturas! »

Atqui eiusmodi adolescentes munera, magistratus exercebunt in pagis, in oppidis, in provinciis, in urbibus; erunt qui privati rei familiari studebunt redeuntes in patriam, studiis peractis; quotquot erunt, nemo deponet festi memoriam diei, cui quinques, cui octies, cui decies adolescens interfuit, et bono nemorum haec erunt, sive tutandis, sive restituendis animum apponat. Eiusmodi adolescentes erunt, qui postea viri municipia auctoritate regent, consilio iuvabunt, opibus, diligentia firmabunt. Habes

totidem silvarum defensores assiduos, instauratores iuges.

Gratulor equidem; haec enim reipublicae boni facta, et consilio laudabili semel suscepta, magnum gentibus nostris parient fructum utilitatis, maximum adipiscuntur annis gradientibus incrementum.

H. DE VECCHI PIERALICE.

EXTREMUM VOTUM

*Rhene, qui nostros crepitans Penates
adluis, nullum remoramen aevi
doctus at tantum placido ciere
murmure silvas,
tene felicis meminisse dicam,
flumen, aetatis pueri lavabas
cum mei corpus, tenerae sub ipsis
matris ocellos?
cum, mibi festis inveni diebus
si daret carus pater otioso
esse, fallebam tua quos crearat
unda nalantes?
Nullus heus! vitae fuit angor, usque
ver renidebat, mibi laetiora
in dies spondens, duplicitis merenti
ludicra lustri.
Tempus at vero mea nunc pavescit
crastinum magnis agitata curis
mens, ab obducto minitantur aegram
fulmina caelo!
Tu tamen leni fluis amne; lymphas
dum tuas aetas simulat fugaces,
hic ego moestos properare Fatum
conqueror annos.
Iam caput nigris adoperta velis
Mors adest, corpus vigor omne linquit,
iam sepulcrali subito rigescunt
ossa tremore.
Delur hoc tantum, precor, ipse functi
adluas, amnis, tumulum poelae,
ultimo vero cytharae resulset
carmen ab undis!*

ALAFRIDUS BARTOLI.

TELEGRAPHI VEXATORES⁽¹⁾

QUAMQUAM palis, filo ferreo, murrinis vasculis, ceterisque id genus durissimis atque ad stomachum minime accommodatis telegraphus constat, seu linea, quam electrides celerrimo pervadit itinere; non pauca tamen animalia acre bellum telegrapho admovent, quae ex eo expetunt aut cibum, aut in caeli inclemencia perfugium, aut fulcrum, in quo nidum aedificant, aut horreum denique, ut ita dicam, ad cibaria in hiemem servanda. Neque putandum est parvum ab his hostibus detrimentum telegrapho inferri; nam eo adventum est, ut homo assiduis eniti debeat curis ad lineas telegraphicas restituendas.

Ex animalibus, quae « telegraphiphobia » appellari possunt, *melanupes formicivorus* elucet, in California atque in Mexicana provincia telegraphicis palis infensissimus. Haec avis, pico nostrati fere persimilis,

(1) H. COUPIN, « Les mangeurs de télégraphes » in comm. *Revue des Revues*, Kal. Sept. 1899.

quae antea mediis in arborum truncis nidum construere solebat, post telegraphum inventum palos vehementissime appetit, quos rostro multipliciter effodit, ut nidum et horreum sibi comparet. In uno enim cavo melanupes mas excubias agit, in parva inspiciens foramina, quasi domus fenestras circa truncum actas, dum inferius maiore in cavo foemina foveat ova, aut implumes alit natos. In summo autem palo quamplurimas videre est cavernulas, in quibus avis provida grana, glandes, ceteraque huiusmodi assidue congerit aestate. Quum in sua horrea granis referienda maiore animi contentione melanupes incubit, indicium habetur, ut experientia compertum est, fore ut hieme nix magna copia obruat agros. Fama est nonnullos ex palis esse repertos, qui vel septingentis id genus foraminibus sint vastati, adeo ut tempestatis vi, aut quovis alio impetu facile sint fracti.

Melanupi formicivoro avis accedit nomine *Wordperker*, eiusdem generis ac picus, quae in America telegraphi palos cavis vastat, quibus quasi horreis utitur, ut rigidae provideat hiemi. Neque silentio praeterundos psittacos putamus, qui laetitia exultant, quum forti rostro ferreum praecidunt filum, aut clavum revellunt, aut damnum inferunt murrinis vasculis, electridem a palis prohibentibus, ne frustra in solum diffundatur.

In Norvegia infensus telegraphi hostis picus habetur, qui palos rostro effossos pene destruit. Neminem latet hanc avem insectis praecipue vesci, quae in arborum truncis se occultant: attentissime enim picus trunci inhaerens cortici, quum leve accipit murmur, rostro arborem percutit ac fudit, neque ab incepto desistit, nisi prodeant insecta, quae arrepta devoret. Iam vero in Norvegia, ut diximus, quum telegraphi palos picus invisit, leni deceptus murmur, quod ex ferreis filis vento agitatis proficiscitur palis, putat in his insecta se abdere, quae frustra expetit, iterum atque iterum palos rostro vehementer effodiendo: quod telegraphi integratit quantum obsit, nemo est qui non videat.

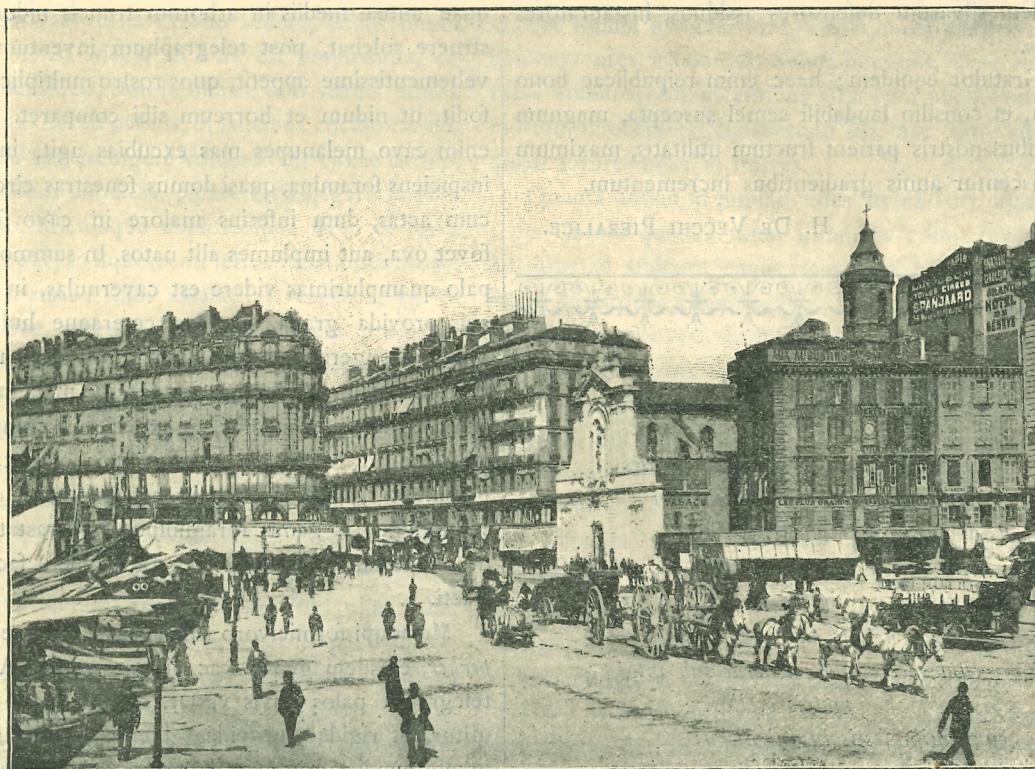
Cum avibus modo memoratis foedus contra telegraphum inire aliqua etiam insecta videntur, araneae praesertim, quae murrina vascula molli obducunt involucro, adeo ut electrides ex ferreo filo detorta in palos frustra effundatur.

Neque minus telephago obsunt ursi, qui palos magno impetu convulsos prosternunt, quum spem capiendi mellis ipsis murmur excitat, quod ex ferreis filis vento agitatis in palos immittitur, quodque lenis apium strepitus ab ursis deceptis habet.

Dolendum est penes Mauritaniae incolas, ceterisque populos, quibus humanitatis lux nondum plene affulsit, acerrimum telephago bellum ab ipsis hominibus inferri, qui murrina vascula, quibus a palis electrides arcet, abripiunt, iisque quasi poculis uti vehementer gaudent. Ferrea insuper caedunt fila, quae in multos adhibent usus, ad retia praesertim intexenda, ut bestias ex agris prohibeant. Aheno filo, quod ferreo plerumque suffectum videmus in recentibus lineis, annulos, armillas conficiunt, aut parvos circulos, quibus nasum atque aures exornent. Ferunt agricolam quemdam ferreo filo ex palis abrepto funem ex bambu contextam suffecisse, ut conscientiae leniret stimulos: nonne hic ad unguem facere videtur illud Horatii:

Spectatum admissi risum teneatis amici?

His adde quod algidis in regionibus ad alendum ignem pali adhibeantur, qui, si ferrei sint, facile in arma, sin autem vacui, in aquae ductus convertantur.

Massiliae urbis portus.

At vero his omnibus telegraphi vexatoribus aer verberandus profecto supererit, quum brevi, ut in omnium est votis, Marconianus telegraphus absque filis fuerit institutus.

HERSILUS.

MASSILIAE URBIS CONDITAE XXV CENTENARIA COMMEMORATIO

QUOD rediens his diebus solemnis quinques et vices centenaria dies, quae prima Graecos e Phocide migrantes in Narbonensis Galliae litus vidit appulso, urbemque antiquitatis nobilissimam ex orientem salutavit, a nobis peculiariter celebretur nemo mirabitur, qui non tam ad finem stirpis originem optime existimaverit, quam et mutuam cum Urbe hac nostra Massiliensem amicitiam, ipsa civitatis natali die fuisse antiquorem. Erant enim tunc Urbis primordia, cum primum - si adiungenda est traditis a patribus fides - Tarquinio rege, Phocaeum iuventus ex Asia ostio Tiberis invicta amicitiam cum populo Romano iunxit; inde in ultimos Galliae sinus navibus profecta, Massiliam inter Ligures et seras Gallorum gentes condidit (1).

Locum vero non bruta armorum vi, nec renuentibus incolis abripuit, sed benevolo hospitio in mutua utriusque gentis libertate retinuit. Ex quo factum est, ut cuique Massiliensem historiam vel obiter perlegenti, duplices popularis ingenii signa passim eminerent, et bellicae virtutis prodigia una cum miti litterarum omnium atque artium laude, iugiter cumulata in civitate viderentur. Neque profecto quisquam ignorat quae vis Massiliensem fuerit in Pompeii fide retinenda, cum a Caesaris exercitu obsiderentur; nam, ut ipsius divi Iulli verbis utar, nonnisi antea in ditionem venerunt, quam omnibus defessi malis, rei frumentariae ad summam inopiam adducti, bis pugna naval superati, crebris eruptionibus fusi, gravi etiam pestilentia ex diutina conclusione et mutatione victus conflictati, reliquam spem salutis omnem amisissent. Panico enim vetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, quod ad huiusmodi casus antiquitus paratum in publicum contulerant. Deiecta

(1) IUSTIN. XLIII, 3.

tandem turri, labefactata magna parte muri, auxiliis provinciarum et exercitus desperatis, quos in Caesaris potestatem venisse cognoverant, urbis portas victoribus aperuerunt. Itaque, ut dictatoris laus insoniat, qua erit nunquam in bellicis maior, Massiliensibus res nulla ad virtutem defuit; cui perbelle Lucanus accedit, illa de populi fide recinens:

*Phocais in dubiis ausa est servare iuventus
Non Graeca levitate fidem... (1).*

Verum fama litterarum et excultae graecis disciplinis reipublicae antiquitatis omnes gentes et terras, brevi aucta, pervasit ita, ut veluti novam in Atticam frequentissimi nobilium iuvenes Massiliam migrarent. Eius enim cives veteris originis nunquam obliti, graecarum litterarum, legum et philosophiae tenacissimi fuerunt, quibus claruere ferme apud omnes, nunquam sese passi Barbarorum contagione corrumphi. Cuius quidem rei testimonium nullum gravius reputandum, quam quod Marcus Tullius magnifice protulit, cum pro Lucio Flacco dicaret in iudicio: « Neque vero te, Massilia, praetereo, quae L. Flaccum militem quaestoremque cognosti: cuius ego civitatis disciplinam atque gravitatem non solum Graeciae, sed haud scio an cunctis gentibus anteponendam dicam: quae tam procul a Graecorum omnium regionibus, disciplinis, linguaque divisa, cum in ultimis terris, cincta Gallorum gentibus, barbariae fluctibus alluatur, sic optimatum gubernatur consilio, ut omnes eius instituta laudare facilius possint, quam aemulari ».

Ceterum nil mirum Massiliensis reipublicae statum, quippe qui optimatum auctor-

ritate regeretur, Ciceroni fuisse acceptissimum; verum ex historia constat, eam semper principes in moderandis domesticis rebus adhibuisse prudentiam, ut nunquam regimen immutaretur, usquedum, post Caesaris obsidionem, de civili libertate actum fuit. Quamvis una superfuit, eaque nobilissima, Massiliensibus in victores ultio, de qua illud iterare licet, quod de Graecia capta saepe in antiquitate adnotatum est, feros Romanos milites artibus litterisque unam moderatam fuisse.

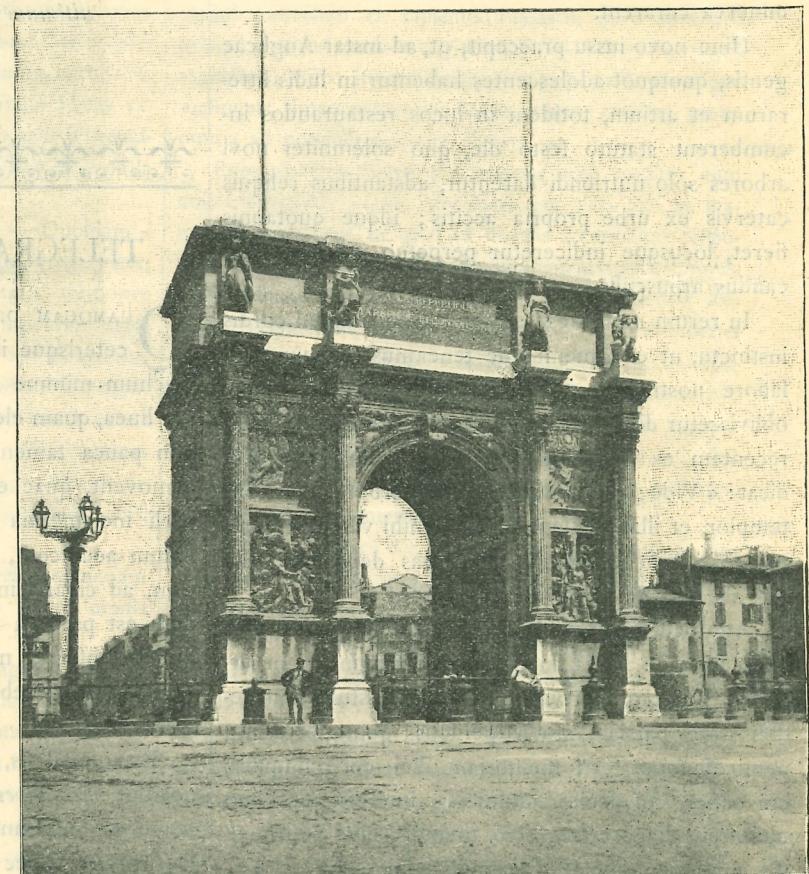
Hoc autem nobile magisterium longa per saecula Massilia gessit, imo Graecorum veteri humanitati, recentioribus Romanae prudentiae documentis superadens, inter occidentales imperii regiones per ferrea usque tempora unum bonis artibus excolendis mansit refugium. Iure igitur Gallus nuper doctissimus Le Clerc coram municipibus et populo eleganti oratione diem conditae primitus patriae commemorans, Graeciam veluti sua gentis aviam, Romam vero tamquam matrem salutavit, finemque dicendi his ad unguem fecit verbis: « Alacriter equidem nos iterum a geminis totius sapientiae totiusque pulchritudinis fontibus ortos asseremus, atque earum gentium quae primae Europam e barbariae tenebris redimentes, per tot saecula, et fortasse in extreum usque aevum humanae societatis universae caput et veluti pharum constituerunt, viriliter gloriemur esse filios ».

I. ANTONELLI.

RAPHAELIS URBINATIS PICTURA MURALIS INCENDIUM PROPE VATICANUM REFERENS

VATICANA aulae in maxima pariete pictura illa Raphaelis Urbinatis celeberrima, cuius pulcherrimas formas lectorum sub oculis ponimus, anno millesimo quingentesimo decimo quarto fuit ab auctore et ab eius discipulis quaquaversus deducta, praeter quam in lacunari, quod, cum Petrus Perusinus Sanctii magister pinxit, veneratio discipuli voluit intactum relinqueret.

Aulam vero bene Leoninam dicemus; nihil enim aliud exhibet quam tertii et quarti Leonis gesta: et praelium

Arcus triumphalis Massiliæ.

(1) Phars. III, 301.

ad ostium Tiberis a Leone IV cum Saracenis commissum, et Carolum Magnum imperatoris diademate a Leone III in Vaticana basilica redimitum.

Incendium vero, quod in fundo effingitur, pariter Leone IV regnante exarsit, regionemque Urbis totam, quam Saxones praecipue incolebant, ut erat ligneis plerumque aedibus, absumpsit, et brevi ad veterem Vaticanae basilicae porticum pervenit. Ecce autem, ut pie traditur, ipse Pontifex in summum aedificium progrediens sua benedictione ignis rabiem coercet. Res tantae memoriae iure meruit a Raphaele illustrari, quod iussu novi Leonis ordine decimi consueta virtute praestitit. Cum vero tunc temporis novae exstruenda Vaticanae moli fuisse preepositus, et architecturae studeret quam maxime, columnas illas, quae conspiciuntur ex reliquis aedis Martis Ultoris est ad unguem imitatus. At fuit praecipuum pictoris consilium, ut quantum in nudis corporum referendis motibus praestaret, ostenderet, quod curavit sumptuere in binis illis figuris, quarum altera ad recipiendum traditum sibi pupulum sese protendit, altera vero contrario motu, e muro suspensa, sese in terram deicit. Sunt pariter muliebres inibi formae pulcherrimae, quas inter praecipua quaedam aquae amphoram ad extinguendas flammas baulans, cuius vestes, furenti vento, mira veritate inflantur. Attamen insolite, prae ceteris, oculos percellunt tres illi simul fugientes, quibus Aeneae pietatem, parentem et natum ab incensa Troia eruenterem, placuit pictori referre, illa Vergili ad unguem sequutus (*Aeneid. II, 721*):

*Haec fatus, latos humeros subiectaque colla
veste super, fulvique insternor pelle leonis,
succedoque oneri; dextrae se parvus Iulus
implicuit, sequiturque patrem non passibus aequis.
Pone subit coniux ...*

LAELIUS.

DE SCANDINAVIS REGIONIBUS

PLURES ex vobis credo mihi suffragia defunctorum decrevisse, putantes me tam diu, si vivus adhuc essem, silere non potuisse, aut saltem ab epistolis incolumem nequivisse abstinere.

At res longius ab horum opinione fuit, penitusque diversa; nunquam enim adeo valui, quam iis diebus, quibus nolens conticui. Nolens, inquam, quia erat mihi mens et scribendi ad vos et narrandi; sed ita me rapiebant quae videnda coram erant, ut penitus tempus decesset quo scriberem, in copia describendarum rerum ingenti, quibus ego quotidie, singulis immo horis, obsidebar.

Nunc autem quoniam Lutetiis sum, et ex diurno itinere confracta haud equidem, sed certe quassata non mediocriter membra restauravi, dum lento inter libros et calamos et atramentaria scriptoriae mensae consedeo, animae assurgit non recordatio vestra, quae semper haesit altius animo, sed munus et officium, quod sponte susceptum semel, nunc veluti debitum habendum est, ne dicam inter consuetudines vitae, quibus dum vobiscum vivere nequeo, vivere sine colloquio vestro non possum.

Dicam itaque primum de me, postea de iis, quae magnopere me perculerunt.

Non omnia tamen; nam liber integer, isque mole spectabilis, aegre sufficiat ad ea enucleanda, quibus interfui ego impoenitens ambulator, et ero perpetuus.

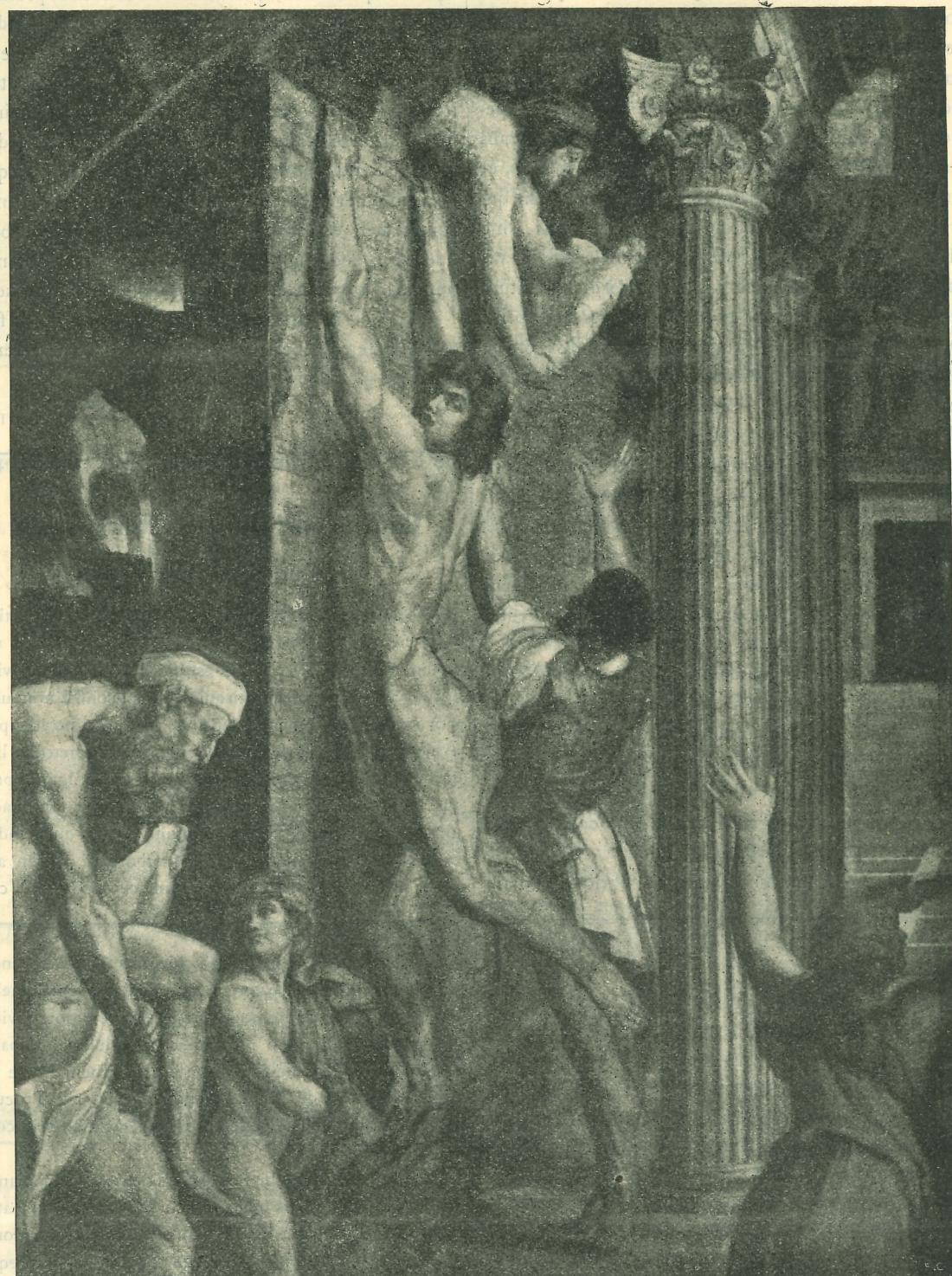
Lutetias igitur remigrans laetus sum de more illo, quem plerique civibus meis vitio vertunt, id est de levitate et quotidie ambulatoria illa mente, qua nihil diutius hebdomada inter nos durat. Quam enim civitatem, immo rempublicam reliqui plenam sollicitudinis, plenam timoris, et maximis molestiarum

motibus turbulentissimisque tempestatibus aestuantem Dreyfusiano negotio, hanc hodie tranquillam invenio atque pacatam, incubentem in labores, operosam atque argumentosam, et alacriter parantem quae sunt ad ostensionem et expositionem rerum omnium, quibus ad inventione, opera, arte, manu, ingenio valet genus humanum.

Et nunc ad iter herculeum meum, vosque parcite indulgentiores Gallo vestro Vieillotio, qui, eo ipso quod Gallus est, saltem semel de negotio Dreyfusiano

et forsitan quid novi sit in illa pace ac tranquillitate scrutaturus.

Abibat caterva quaedam virorum, expeditis et praecinctis induita vestimentis, magno sequentium pedissequorum, equorumque cum sarcinis comitatu. Quaero ab hospite causam: « Ah! », respondit, « nosco rem; hi per regiones nostras montesque scandinavos, quos Alpes vocant, iter arripiunt, *scientiis*, ut aiunt, aliiquid allaturi, solatum sibi, et utile nostris populis certe comparaturi ».

Incendium prope Vaticanicum (RAPHAEL URBINAS pinxit).

canere ante ortum solis debebat, ne a vobis potius capo quam gallus aestimaretur.

Scripsi me urbem Norwegianorum principem a Danis petuisse, scripsi me illic bene morari, scripsi me redditum parare (1).

Singula, quae amicis meis Parisiensibus donanda munuscula comparaveram, afferebantur, chartis obvolvebantur, et haec in arca viatoria, illa in bulgis, in vidulis, prout singulis natura erat, ne confringarentur, vel attererentur, nordica cum pace et cunctatione et mora collocabantur, cum ecce improviso musica tibicinum cohors implere viam concentibus, aedopol!, suavissimis. Ad fenestras festino auditurus,

(1) Hae vero litterae ad nos minime pervenerunt. — V. U.

Tum ego: « Ecquid non ego cum illis? » « Tu dominus et arbiter tui », inquit; « sed cavendum ne quid desit in via, et providendum prius ».

Aurum erat in manibus; ad tertium diem protracta res est; omnia cum hospite necessaria itineri comparo; quarto die eos, qui praecesserant, in itinere consequor.

Modo vaporivehis, modo curribus, modo carris, modo equis usi sumus; equis denique tantum, nam eo deveneramus, ubi nec ferro stratae viae, neque rotis par transitus erat.

Donec in vaporivehis fuimus, idem fuit mihi ac per nostras regiones iter, hoc praeter unum, quod non adeo facile esset reficere cibis corpus, ut apud nostra

diversoria solemus. Quippe solemnis gravitate domina, in quodam quasi throno sedens, oculis omnia gubernat. Mensa media in aula est amplissima, eademque tum lineis, tum fictilibus, tum vitreis nitidissima. Magnis ibi in patinis, in lancibus coctae carnes, prout genio tuo indulgere volueris; hic elixae carnes, illuc aromatibus conditae, pipere multo, gariophyllis, cinnamomo, iusculoque copiosissimo flavo et fulvo superfusae, butyro liquefienti ferme innatantes modo, modo submersae; alibi assatae ex vervece, ex vivila, ex bove, ex sue; butyrum autem profusum ubique, venaticis non exceptis sive volatilibus, a perdicibus ad ficedulas, sive quadrupedibus a lepore et erinaceo ad cervos et apes. Convolvulus ille, quem *batata* appellant, ubique pro pane, tepe-sens aeternum, calida cingente vas aqua. Intrans raro assidis, sedilium enim exiguis est numerus, et mulieribus urbanitate dandus. Adis mensam, si, qui praecessere, aliquid reliquissent. Hoc opus, hic labor!... Lance sumis, furcula carnis partem, vel duas accipis, in tua lance ponis, *batatarum* quantum tibi videtur arripis. Carnes autem iam resectae prius ferro sunt, ac divisae. Vae tamen novissimis! Saepe hoc mihi contigit! Tu manu lanceris, manu furculam gerens, vadis in aula, venis, peragras quocumque lubeat, pro lubito stas; cerevisiam frequentas potator, abstemius amphoras lactis; aquam nullibi invenies. Postquam placaveris rabiem stomachi (dico *rabiem* composito, nam illuc expertus sum non desiderium cibi, sed famem fere caninam, adeo digestioni accommodatus aer labori respondet), tu dominam adibis, quae tacita exigua tabulam profert, rerum, quas absumpsisti, pretio notatam. Tot *corona*!... tale nomen pecuniae fundamentali illis est. Tacitus persolvis, et taciti capitum motu salutatus, tacitus et ipse discedis. Raro, aut nunquam illuc inter esum voces exsultantium, et sonus epulantium.

Hoc idem ubique. At ubi in loca ardua ventum est, hospitio apud indigenas in pagis, in campis apud colonos usi sumus. Atque ibi quanta fides, quae urbanitas, qui mores! Numquid ebrios usquam

aspicis? Atrocibus legibus in ebrietatem caustum est, et fere nullibi invenies loca, ubi liquores ebrietatem commoventes vendantur. Sobrii homines, bene moratae mulieres, adolescentibus viris cum pueris intramorum innocentiam consuetudo est, nec aliter mos quam sorores inter fratres.

Quanta autem in populo fides sit ex isto dignoscite. Comes quidam meus nonnulla comparaverat missurus ad amicum, eaque secum in manticula ferrebat diribitorio commissurus. Sive viarum errore, sive alia quavis causa, diribitorium nullum in promptu fuit. Ille tamen, dum procedimus, ab equo descendens manticulam sudi cuidam, quae telegraphi fila regebat, appendit, notato oppido et nomine amici; atque iterum equo insedit, et a via rotis convia divertimus in asperiore callem. «Eccur», peto, «illa, sodes? Qui adveniet nonne rapiet?» «Falleris», inquit, «nemo auferet, nisi qui munus epistolarum ferendorum habet, dum illac pertransibit». Obstupui bona fide viri; sed magis obstupui, quum in reditu novi omnia ad unguem fide eximia redditam amico fuisse.

Haec de moribus gentis; ne longior sim, hic finis esto. Postea de locis, de silvis, de lacubus, de montibus, de glaciebus exponam. Valete.

A. VIEILLOT.

VETUSTISSIMUM AD HYPERBOREUM POLUM

REGALE ITER

COLUMBUS noster, qui primus Americae oras attigit, nec primus nec alter quidem qui ex Europaeis viatoribus illuc appulerit visus est pluribus sapientibus viris, qui veterum documentorum adinventioni confisi, nonnullos iam ex nordicis praecipue nautis antiquissimo tempore easdem terras tenuisse iterum iterumque adfirmarunt, licet eorumdem itinera maximo Genuensi nautae ignota prorsus fuerint. Mira ferme notitia: at gemina iam eaque mirabilior postremis diebus innotuit; nam si quis tandem ex tot viatoribus audacissimis hyperboreum polum attigerit, primus facinoris heros minime censendum erit, cum

periculis, intermissa magisteria fuerant, donec restinctis animorum incendiis, patere iterum ludi possent ephebii. Itaque, ut, quum olim esset aere alieno commota civitas, plebs Montem Sacrum prius, dein Aventinum occupavit, ita studiosorum agmen, postquam diu Urbem libere excurrit sic, ut iis de via decedendum esset, alii Tusculanas arces, alii Sabinas petiere; parva haec manus in colle Perusino censedit.

Tum proximus mihi Lollius adsidens: — Quoniam — inquit — parati sumus abuti tecum hoc otio, visne, pater, ut hae feriae nobis ad utilissimos latinitatis sermones maxime conferantur? — Cui ego: — Non possum equidem dicere me in ulla cogitatione acrius aut diligentius solere versari, quam in ista ipsa, quae mihi a te propinquatur. Meminerimus tamen nihil nos praeciendi causa esse dicturos, atque ita potius acturos, ut existimatorem videamus loqui, non magistri. Quin etiam, ne liberae disputationi officiat si qua est mea auctoritas, peto a vobis, ut me auditorem esse sinatis.

— Dabimus — inquit — si ceteris placet; quamquam succensere nobis video Trebatum, penes quem omnis auctoritatis est patrocinium.

Cui senex: — An vero disciplinam ingenii nullam certam aut destinatam legibus esse velitis? Vesta ista libertas non in eo est ut iusto domino utamini, sed ut nullo. Quae si consuetudo manare cooperit latius remque omnem ad libitum a iure traduxerit, brevi ipsa libertas in servitatem cadet; quippe omnia nimia in contraria fere convertuntur. Idcirco vestrae iuventutis exercitatio quam absurdia in gymnasii; quam levis epheborum illa militia. Turbant, miscent, divina humana omnia pervertunt. Cum-

idem iam punctum non minus strenuus vetustissimum temporum nauta post inumeros labores recognovisse praedicetur.

Res adamussim in Orosii quodam libro continetur, antiquissimo ferme exemplari anglica lingua exarato, curante Alfrido, Angliae rege, cognomine Magno; liber vero hodie in Cottoniana anglici musei bibliotheca asservatur: at ne quis enarratis fidem deneget, ipsius regis testimonio firmata esse sciendum est.

Ohtere igitur illius fortissimi nautae nomen est, Heligoland hyperboricae insulae tunc temporis principis, qui, uti videtur, quadam die coram Alfrido sistens (haec enim codicis verba habent), eam sese incolere regionem asseruit, quae ex Normannorum terris ad septentrionem maxime proxima appareret. Quamvis enim patrium eius oppidum litora Occidentalis oceani potius prospiceret, cetera insulae loca septentrionem versus deserta omnino videbantur, nisi huc illuc nonnullae casae vel magalia exstructa fuissent, ad quae Finnorum interdum familiae venationis vel pescationis tempore sese recipiebant. Quapropter princeps ait maximum sibi esse desiderium navi proficiendi, ut terras quoque in Nordicum mare sese protenderent, investigaret, videretque utrum ignoti forte populi trans desertum in glacie viverent.

Alfridus veniam libenter dedit, tuncque Ohtere ex Heligoland oris, consensa navi, profectus est. Itineris tempus non mensum quidem sed annorum fuit; labores vero atque cruciatus eo praecipue teterimi, quod hodiernis tot inventis auxiliisque normanni nautae destituerentur. At animorum ferrea virtus omnia superavit; namque, post asperrimam odysseam, redeuntibus pupibus Arkangel urbis portus eluxit, ac sospites nautas tandem exceptit.

Tunc itaque Ohtere ad regem reversus itineris casus atque explorationes enarravit: septentrionale Norvegiae caput sese primum attigisse; inde vero eo audacter ad septentrionem impulisse naves, ut extremum illud orbis punctum attigerit, quo superato, iterum ad meridiem reverti necesse fuerit. Deinde ad orientem reversus, Kola peninsulae litora percurrent, album mare princeps ingressus est usque ad Dwina fluminis oras, quas Arkangel polaris civitas a saeculis tuerit. Hic itineri finis.

Ex his, licet ieune admodum expositis, facile quis cogitet quae et quanta doctissimi subtileque antiquitatis investigatores, quos inter Markam, Ruge, Harrisse,

que ad eos accessit clamor et approbatio vulgi, quasi magni cuiusdam et sapientis magistri, quos invehunt metus, quas inflammant cupiditates! Novi, hercle, saeculi ingenium; video itinera flexusque rerum publicarum quo inclinet: timeo proximae aetati, quum cernam prona omnia ad perniciosissimum statum. —

Rem pluribus fuisse prosequutus nisi comiter cum amici tranquillo animo esse iussissent, data fide, se magnopere curaturos, ne quid ex nostris sermonibus respublica detrimenti caperet. Deinde, quia iam invitabat somnus: — Statuamus, inquam, in crastinum et in sequentes dies aptum disputationi locum. Est mihi hortus ante aedes et apicus maxime pratulus, ubi aut inambulare liceat aut considerare aliquot horas ante meridiem. — Quod quum id placuisset omnibus: — Velitis, iubatis — inquit senex — rite omnia procedere et academiae huic nostrae constitui principem. — Gestus est ei mos, cunctisque suffragiis princeps est consulatus Lollius.

Igitur, ut postero die venerunt ad constitutum locum ante meridiem paullumque requierunt: — Mihi videtur — inquit Lollius — ita nobis sermo de latinitate esse querendus, ut de litteris agamus latius dicamusque dignum aliquid eruditis auribus; praesertim quum latini sermonis facultas coniunctam habeat cognitionem rerum plurimarum. Ne autem patere nimis oratio videatur, iis definetur quaestionibus, quae hoc tempore feruntur maximae; quarum magnitudinem et utilitatem fugere arbitror neminem, nisi forte quid ad haec velit medicus noster Philippus, quem video oscitabundum adesse.

(Ad proximum numerum).

P. ANGELINI.

2]

LOLLIUS

SIVE DE PROVECTA LATINITATE

Tum vero omnes exutis larvis sese agnoscendo obtulerunt effusa laetitia iteratisque complexibus. Erat inter eos qui primus me compellaverat Lollius, praestantissimo ingenio multisque litteris adolescens, et cum eo Pisones duo, et Philippus medicus, qui omnes me Romae audierant latinitatis interpretem; iidem, quum inter se maxime coniuncti, tum adeo mihi cari atque iucundi, ut eorum adspectu ac sermone omnis, quae primo occupaverat, ignoti cura considererit. Venerat etiam Trebatius senex, iuris valde peritus mihiique veteri studiorum consuetudine per quam familiaris. Eundem veteris disciplinae retinentissimum et urbanitatis ac facetiarum quasi magistrum studiosi iuvenes intuebantur et summopere diligebant.

Reliqua diei pars fuit in eo comitatu consumpta iucundissime. Inter coenandum vero plura ad multam noctem sumus colloqui, Trebatio sene interdum graviter insectante effusam licentiam, quam nostrae aetatis adolescentes solam libertatem putant, exutumque pudorem omnem, quod magistri discipulos metuant iisque blandiantur, spernant autem discipuli magistros; adolescentes sibi senum pondus assumant, senes ad ludos adolescentium descendant, ne sint iis odiosi et graves. Haec ad causam pertinebant quamobrem hospites illi, relicta Urbe, huc se libentius receperint. Erant enim ea tempora quum, excitata seditione in athenaeo romano ob rejectas a summo studiorum moderatore petitiones de instaurandis litterariis

Barrington, Nordenskiöld, circa insolitum hoc iter studia impenderint; nec tamen minus facile divinatur parva vel nulla fide dignam Ohtere historiam apud eos haberi, nisi saltem firmiores eius probationes adinveniantur. Non itaque maioris pretii illud retinendum est, quam franciscalis illius fratribus aliud hyperboreum iter, quod Eduardo III Angliae rege expletum dicitur, vel canonici cuiusdam cathedralis Londinensis ecclesiae, qui Henrico VIII rege, navi consensa, quam *Dominus Vobiscum* vocaverat, eamdem versus metam profectus est.

Unum vero certum videtur, Ohtere illum, primum e regalibus iuuenibus fuisse, qui ad glaciales latitudines explorandas maria sulcaverit, earumque inclemencias firmo animo aggressus sit. Ex quo immo itinere fabulosa illa est exorta traditio, qua ferebantur extremi terrae fines altissimis veluti moenii, rupe inaccessa, enormi, ac nigerrima obstrui, quasi clausis omnino Gaditanis portis, quas violare hominibus nefas esset. Quare huiusmodi rupes passim in antiquioribus orbis tabulis cusa videbatur, ita ut ex ea quatuor flumina in unumquodque cardinali punctum diffuerent.

Fabulam profecto, licet absurdam, nemo tamen potuit hactenus explorata Nordici poli vera facie sufficere, nisi tandem altissimum hoc gestum Sabaudo Brutiorum duci, normanni Ohtere aemulo, fuerit divinitus servatum, quod tum pro geographicae disciplinae incremento, tum pro Italici nominis gloria in nostrum omnium votis est.

A. COSTAGGINI.

DE RECENTI QUODAM NERVORUM MORBO

Qui fuerint nimii laboris funesti in animo fructus satis iam perducta dupli animadversione perspeximus, unum vero praे omnibus perniciosum maxime periculosum animi morbi retinemus, qui labefactando nervorum recto munere rectisque motibus viret. Nam hodierna communitatis condicio vitaque conversatio eo corrupta undequaque manet, ut non modo in virginibus sive in mulieribus, verum etiam in pueris, immo et in viris matura aetate roboratis huiusmodi morbi imbecilles effectus frequens experientia deprehenderit. Scimus profecto admirationes non paucas et exclamaciones, coram Murrio medico huiusmodi morbi synthomata in puerula primum animadverte, ab obstupescientibus circum discipulis esse prolatas, at post ea quae quotidiana vitae ratio in medium attulit, incredulæ illæ voce nusquam ex auditorio erumpent.

Et sane Charcot Gallus, medicina doctissimus, diurna maximaque solertia, habita etiam virorum ratione, rem pertractavit effuse, indubieque ostendit, quem morbum vix foeminarum, earumque nobilium urbesque incolentium, proprium reputaverant, hominibus contra cuiusvis aetatis vel condicionis in rusticana usque remota plebe esse quoque communem, quamvis eius explicita signa minime in aperto plenumque sint. Interest tamen eorum vices callere, quo quisque facilis sua valetudini consulat.

Morbus, ut satis est exploratum, animum afficit, non autem perspicue atque constanter, ut in amentia, sed variis levibusque indiciis, ac dissitis momentis fit manifestum. In foeminae enim muscularum contractions animadvertuntur; in viris contra mentis obnubilatio quaedam certo temporis intervallo rediens, atque a Tamburinio, medico clarissimo, cum deambulantum in somno cognito morbo iure comparata; nam et nostro quidem in morbo, quae aegrotus perficit, ea tamquam integer viribus sive mente operatur.

Has itaque absentis animi condiciones velut *statum mentis alterum* Galli considerarunt et nuncuparunt; cum enim expergesfactus aegrotus fuerit,

omnium quae dormiens expleverit prorsus oblivi- scetur; quodsi iterum morbo correptus erit, tunc ad unguem in priori sommo peracta in memoriam redibunt. Ex quibus satis apparet, cum iterato huiusmodi mentis accessus remeaverint, alternam quodammodo aegrotum vivere vitam, integrum alteram atque sanam, alteram morbosa amentia miserrimam. Exemplum Baroncius, vir medicae disciplinae peritissimus, ex homine quodam monodario attulit, qui in canentum personarum conversatione peragens vitam, continua pene atque violenta nervorum ex citatione defatigatus, instabilem brevi indolem cerebrosamque assumpsit, adeo plausibus efferendam, ut quotidianas ipsas impellentesque vitae necessitates prorsus vir aspernaretur, at sibilis contra adeo deprimentam, ut in extremam usque animi demissionem facile corrueret. Hinc insoliti passim ingenii impetus, absurdæ angustiae, desideria omnibus demiranda atque ex desidente et vesana animi laetitia in teterimum angorem facilis semper collapsus, ita ut voluntatis eius vires perpetuae cupiditatum fluctuationi plene concreditae viderentur. Ceterum perturbationibus huiusmodi in animo gravissimis corporis etiam via respondebant, in generali præcipue cutaneo sensu et in nervorum reactionibus, quae inaudito vigore exsurgebant.

Sunt haec igitur quaedam, eaque graviora, morbi indicia, nec desunt medici suae artis satis periti qui censeant, delictorum quae forte non in deliramentis tantum sed etiam in huiusmodi *secundo animi statu* admittantur, poenam non esse pendendam. Ita Baroncius ipse et Bianchi et Caramanius opinantur, asserentes aegrotum nervis laborantem, cum morbo corripiatur, indolem, ingenium, mores, cogitationes, animique ipsam naturam commutare, rerumque adstantium sensum longe aliter, quam sano sibi assolat, percipere. Quae quidem impugnanda nemini sunt, cum de mentis morbo plane constet, ita tamen ut, si res expostulet, singillatim expendatur utrum reapse in homine criminis reo ea omnia necne deprehendantur indicia, quibus morbus innotescat, veluti in adducto a Baronciu[m] exemplo satis vidimus eminere. Non enim passim similia tam perspicuis signis contingunt; qua de re maxime interest ut in examinandis huiusmodi aegrotis vel reddenda de ipsis sententia maxima cautelæ adhibeantur.

R. SPINA.

ANNALES

Transvaalianum bellum - Gallorum ad Sinas expeditio - Sinarum seditiones - Iberorum perturbationes - Austriae tumultus - Americana in Venezuela et Columbia bella civilia - Philippinarum atque Samoa insularum fata - Caesarum ad Potsdam colloquium.

Anglicæ victoriae, quas in superiori numero renuntiavimus, subsequentibus postea nunciis sunt vel deceptioni vel mendacio tributae. Cautius inde progrediendum est, ne tot incerti eventus, qui in utramque partem bellicis epistolis traduntur, lectoribus afferantur, et nonnisi præcipuae et probatae belli vices recolantur. Itaque id unum pro certo hactenus innotuit, Boerorum copias, primis Anglorum exercitibus superatis, Natal usque provinciam pervasisse ac Dundee urbe esse potitas, captivos duxisse plurimos hostes, Ladysmith vero moenia ob sidione circumvenisse. Properant interdum navigia, quae Anglicorum auxilia advehunt; immo a pluribus

praedicatur fore ut ad Delagoa Lusitanorum sinum brevi appellant. Gallorum inde atque Russorum aemulatio acris excitata videtur, et navalibus augendis rebus atque parandis ferventior in dies opera. Dictabant pariter eosdem inter et Iberos foedus aliquod iri initum, cui si Germanus Caesar accederet, pacem bellantibus imponere liceret.

Attamen pactio haec Vilhelmo illi sagacissimo non facile erit accepta, qui modo in Angliam iter facere paratum sese affirmat, modo renuit et in contrariam partem inclinat. Augetur hoc modo, ut assolet, sui Caesaris callida prudentia, nomen Germanorum, penes quos praesentis discriminis arbitrium esse quodammodo dici potest. Nunciatur enim, ubi in Angliam una cum imperiali uxore Vilhelmus descendit, magnificentiam feriarum, quae in eius honorem indicentur, regales quaslibet pompas post hominum memoriam longe superaturam. Insolita vero præcipuaque res erit conventus illius celeberrimi ordinis a tibialium ligamine appellati, in eius honorem indictus, qui a visitatione tertii Napoleonis non amplius coactus fuerat.

Interdum de Gallis haec audivimus, colonias ad Sinarum fines constitutas, ob recentes transsugarum incursiones adeo graviter perturbatas esse, ut eas armis compescere opus fuerit. Verum inter advelitationes, Sinensium etiam nonnulli milites interfuerent, et una cum perduellibus pugnaverunt. Protectiones inde ortae, concitatique adversus Gallos Sinensium animi, ita ut impendere militum incursio in coloniam videatur. Celeriter itaque cautum in Gallia est, ut marinae simul ac terrestres validæ copiae mittantur, quae Sinenses profligare valeant, et aequa loca portusque in litore proximos, qui ad tuendos fines sint apti, firma manu occupare.

Nam et in Caelesti illo, uti aiunt, imperio, perturbationes exortae sunt gravissimæ, ob vectigalia in opii soporiferi potus commercium nimis graviter aucta. Quare seditiona turba plures illius herbae constitutos acervos depopulata est, quamvis inter instigatores criminis tres fuerint a furca suspensi, plurimi que ad metallæ damnati.

Iberæ res non minus funeste adhuc properant; namque Barcinoniae, Catalauniae provinciae in urbe capite, plurimi mercatorum atque artificum, in idem venientes consilium, tributa publico aerario sese soluturos negarunt, atque sua quiske cauponas et opificia occluserunt. Inde orti per vias tumultus atque cum militibus luctae, usquedum ducis militum manus civitas administranda est tradita, statutaque bellica tribunalia, quae in seditionis reos, in vincula iam coniectos, animadverterent. Interea vero Albatros, Austrorum navigium ad tormenta bellica, urbis portum ingressum est.

Sed ex ipso Austriae imperio similia nuncia exaudiuntur, ob discordias nunquam sedatas, quae inter dissitas eius incolarum gentes continuo exardescunt. Hae namque recens in Bohemia et Moravia provinciis ad arma usque succensae, per vias in apertas seditiones et vastationes eruperunt. In urbe vero Wsetin præcipue, ipsis militum ballistis profligare tumultuantes oportuit, ac instructa acie mucronibus aggredi, ut a domibus Germanorum, quas depopulari cooperant, repellerentur. Zaya itaque et Hollychau,

Moravae aliae urbes, militari manu pariter occupantur. Haec inter in Adriatico mari et in Aegeo navales exercitationes ab Austrorum classe habentur.

★

In America pariter assuetae seditiones populorum ex Ibericis quondam nationibus quotidiano more exsurgunt. Alias enim diximus Castro in Venezuela perduellum ducem rerum esse potitum. Hic quidem administratos, uti assolet, ex suis asseclis constituerat Urbaneja, Auduenza, Hernandez, Pulido, Rodriguez. Fiebant haec die elapsi mensis vigesimaseptima. At ecce, triduo post, Hernandez, sua vice, seditiosus ac perduellis factus, milites cogit, atque contra recens legitimum praesidem exsurgit. Haec in Venezuela: at recentiora e Columbia innotescunt. Urebe enim dux quidam contra praesidem coacta manu iter facit, navales pugnas committit ac terrestres, quarum alteram prope Barraquilla urbem, ubi gubernantium milites profligati sunt; quod seditionem latius in dies propagavit.

★

De septentrionalium Americanorum bello ad Philippinas hoc unum constat, ab electo ad rem examinandam in Washington urbe coetu scriptam relationem esse et Mac Kinley praesidi oblatam, ut Americanorum patrocinium atque tutela pro barbaris incolis maneret.

★

Nec minus interdum ardue negotia implicabantur de Samoa insularum partitione inter Germanos et Anglos; rem tamen componere possibile fuit, quod faustum pacis signum inter potentes illos populos interpretatum est.

★

Sed supremus isque praecipuus horum dierum eventus Potsdam Germanica in urbe contigit, in colloquio quod inter Russorum et Germanorum Caesares habitum est, comitantibus hinc inde rerum ad exteriores administris Mouravieff et Bulow. Verum quae inibi secreti lege agitata sunt, quamvis summi pretii sint, ecquis nobis revelabit?

POPLICOLA.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

IN Austria, circa edictam ab administris sui consilii in regenda republica expositionem coram municipum coetu discussio fit, quae praecipue in abrogatis nuper legibus de sermonibus per imperium adhibendis, magno oratorum numero versatur.

In Belgica novae legis de oratoribus populi eligendis propositae primus approbat articulus, quo populi delegatio proportionalis, uti aiunt, in genere statuitur.

In Bolivia Pando, tribunus militum, in novum reipublicae praesidem electus est.

In Bulgaria die elapsi mensis vigesimaseptima utrique coetus sunt principis sermone inauguriati, qui praecipuum sue nationis amicitiam inde cum Russis hinc cum Austriacis magnis laudibus extulit.

In Gallia potissima rogatio, quam a coetu ad summam expensarum delegato iri propositum dicunt, de legatione apud Summum Pontificem tollenda brevi agitabitur, at assueto negativo suffragio reiicitur.

In Helvetia summa expensarum examinata concluditur, atque septingenta millia libellarum aeris alieni in aerario publico reperta sunt.

In Iberia apud senatoris repellitur a belli administris incusatio illa, qua praedicatum est in Canariis insulis ab Iberis fore ut portus Anglis concederetur. In municipum

autem coetu, de Barciniensi seditione rogatio a reipublicae fautoribus proposita in gubernatoris Catalauiae opprobrium, reiicitur.

In Italia oratorum populi conventus die XIV huius mensis novembris congregabitur.

SCRIBA.

QUAESTIONES INTER SOCIOS PROPOSITAE

IV.

De latini eloquii pronuntiatione.

LATINI eloquii alia pronuntiatione utuntur Angli, alia Scotti, alia Galli. Cur non « exemplar pronuntiationis » habeamus, ut omnes eodem modo latine loquantur?

Vocis Urbis moderatores ii sunt, meo iudice, qui nobis exemplar dare possint. Date nobis, sis, viri benevolentissimi, tale exemplar quale exspectamus, ut ego et alii socii gaudeamus.

D. MACRAE.

Vocis Urbis moderatores cl. viro D. Macrae gratias referunt amplissimas de verbis, quibus liberaliter eos est prosecutus; cum tamen sua ipsorum auctoritate tanto oneri ferendo se impares sentiant, ad quaestionem late agitandam socios omnes appellant.

LIBRORUM RECENSIO

Sugli epigrammi di Asclepiade da Samo. Note del dott. ETTORE GHISLANZONI. Romae, ex off. H. Voghera, 1899.

Hector Ghislanzonius Asclepiadis Samii poetae epigrammata vocavit ad trutinam brevi opusculo, si molem inspexeris, satis amplio si disciplinam, eruditionem, ingenium, aciemque perpenderis intellectus.

Proposita igitur, et, ad instar speculatoriae cohortis, veritate praemissa, qua arguit aeternum nomen graeco poetae huic non tantummodo ex paucis, quae supersunt adhuc, epigrammatibus factum, sed gravioribus poematisbus, quibus dignus visus fuerit laudibus, et imitatoribus Calimacho, Posidippo, Leonida Tarentino, Dioscoride, aliisque, quibus insuper vulgatum illud fuerit carmen, cuius modi numerique apud lyricos vates Asclepiadi nuncupantur, quaestionem proponit, utrum quae epigrammata reliqua sunt, quadraginta et sex, huic Samio, sive alteri, Adramytteno, sive tertio cuidam, ignoto, iure tribuenda videantur.

Singula perquirens et inspiciens, et nunc genus sermonis, nunc seriem sententiarum proferens, quae Asclepiadi propria sunt vindicat huic, quae ad imitationem a Meleagro sunt addita, Meleagro remittit, vel Antimaco, quae signum vatis huius praetulere. Hac arte, postquam incertis de epigrammatibus locutus est, iudicium constituit cognoscitque epigrammata, quae duplii notantur lemmate *Asclepiadi - Posidippi*, et feliciori usus tramite, ad illud recidit quod olim Reitgenstenio (*Ined. poet. graec. fragm.*) visum est. Mox subruit atque respuit quae Stadtmueller emendat (in primo verso epigr. V, 7), reddens comi Samio carmen hoc, cuius laus iniqua pallade alii tribuebatur. Strabonem denique adducens, genuinam optimaque interpretationem epigr. IX, 63 obvie suppeditat.

Eruditum sane et laboriosum opus, non invita, immo favente minerva perfectum.

IOANNIS BAPTISTAE MOSCATI liber nobis est *De vita et moribus beati Aurelii Augustini Patris, doctoris, legiferi*, quem edidit S. Aniceti Consentinorum Gregorius Moscatius fratris f.

Profecto qui amplissimos viros laudaverit laudandus erit; non enim a moribus eorum, quos laudamus, abhorremus, et quae in ipsis laude digna censemus, in nobis etiam laudanda exoptamus. Haec in genere habenda sunt pro iis, qui de illustribus viris monumenta fecerint. Verum de Augustino quisquis erit, qui scribat, illud Hiero-

nymi experietur: « Grandes materias ingenia parva non sustinent »; quodvis enim, etsi maximum, coram Augustino fit parvum ingenium. Doctissimi quippe viri sententia est, humanum genus nihil protulisse maius Platone, Cicero, Augustino. Et opportunum sane, ut plures de iisdem scribant, ut qui futuri sunt proximiorem indoli propriae librum eliant, idem enim, ut Augustinus ait, huic placebit sic, illi autem non sic.

Laudabo igitur Moscatum de Augustino scribentem tum proposita causa, tum non inculta latinitate, quamvis versu idem Moscatius maior emineat, cuius carmina alias memoravi. At est quod hodie non probem, ex gr. recordationem operis uno mense exarati, et praemio donati. Si dignum videatur, sodes, alii, non tu, praedicent; nos autem non quod cito, sed quod recte feceris laudamus.

H. P.

AENIGMATA

I. (Vulgo Rebus).

QUIES

*Pars me bina creat, benigne lector,
Quarum posterior priorem adaequat
Tam bene, ut nequeat puella matrem
Adaequare mage, aut soror sororem.
Si iungas simul, ut solent, *utramque*,
Cultam me fieri Deam videbis
Qua dat pinguis dives arva Nilus.*

V. CARIOLATO.

Ex sociis qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet opus gallice scriptum et figuris ornatum, cui titulus:

D'IRLANDE EN AUSTRALIE

SOUVENIRS ET IMPRESSIONS DE VOYAGE

par A. LEMIRE.

Aenigmata ann. II, n. XVIII proposita his respondent:

I. Cicer - o

2. Lac - rima

Rite soluta miserunt:

Ed. Bianco; Bon. Benito; Ages. de Aguiar, Roma - Guil. Schenz, Ratisbona; Ios. Ant. Schneider, Monachio in Bavaria - Ricc. Magenta; Abr. Morchio, Genoa - P. Pasquali, Apua - Al. Bartoli, Grosseto - Alois. Pesarico; Verit. Cariolato, Vicentia - Felix a I. C., Tonneins Latanè; Aug. Narquet, Monteloco; F. Crouzillac, Epernay in Gallia - E. R. Massey, Bicester in Anglia - Mart. Ketherich, Scipio; Seminarium maius Neosolliense in Hungaria - Principal Gordon, Mancunio - Ios. Ciosatti, Poiano Vallisentanae in agro Veronensi - Hid. Guepin, S. Domingo de Silos ad Burgos - Herb. Aug. Strong, Lyrlia - I. Gulling, Visby in Svedia - Partholan Fitz Randle, Brooklyn; Am. Robert, Marieville; D. Falconbridge, Toronto; Aug. Roberge, Chicot, in Canada - Aug. Ed. de Druffel, ex arce Wel bergen in Guestphalia - D. Macrae, Lairg in Caledonia - Petr. Garrone, Perzana ad Vercellas - Mar. Rabadan, Spalato in Dalmatia - Andr. Piotto, Malado; Ios. Capovin, Montebello, in agro Vicentino - Io. Baptista Etschenberg, Albano - P. Alexius e C. C., Urbelio - E. Frachetti, Mengalore in Indis - Io. Sobczynski, Włoclawek; Ios. Rokoszny, Sandomiria in Polonia - J. J. Dunne, Dublino - Ant. Portanova, Salerno - Ad. Artioli, Ferraria - Alois. Cappelli, Senis - Ioan. Mediolanensis. Sortitus est praenium:

RICC. MAGENTA, ad quem missum est opus, cui titulus:

BIBLIA SACRA

VULGATAE EDITIONIS

XYSTI V PONTIFICIS MAXIMI IUSSU RECOGNITA
ET CLEMENTIS VIII AUCTORITATE EDITA
(Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et Socii).

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.

- XIII. . . Ciceronis M. Tullii Orationes. Ed. MÜLLER. (Voll. 3).
 XIV. . . Ciceronis M. Tullii Epistulae. Ed. MÜLLER. (Voll. 2).
 XV. . . Ciceronis M. Tullii Scripta philosophica. Ed. MÜLLER.
 (Voll. 3).
 XVI. . . Eglogae poetarum latinorum. Ed. S. BRANDT.
 Id. graecorum. Ed. STADTMÜLLER.
 XVII. . . Gellii Auli Noctium Acticarum libri XX ex rec. M.
 HERTZ. (Voll. 2).
 XVIII. . . Historicorum Romanorum fragmenta. Collegit, dispo-
 sit, recensuit H. PETER.
 XIX. . . Orosii Pauli Historiarum adversus Paganos libri VII.
 Rec. C. ZANGEMEISTER.
 XX. . . Panegyrici Latini XII. Rec. AEM. BAEHRENS.
 XXI. . . Poetarum Romanorum fragmenta. Ed. AEM. BAEHRENS.
 XXII. . . Sili Italici Punica. Ed. L. BAUER. (Voll. 2).
 XXIII. . . Taciti C. Cornelii Libri qui supersunt. Rec. C. HALM.
 (Voll. 2).
 XXX. . . Divi Thomae Aquinatis Summa Theologica ad emendatores editiones impressa et accuratissime recognita. Edid. Romae
 Forzani et S. - Leo PP. XIII aureo numismate decoravit.
 XXXI. . . Divi Thomae Aquinatis Summa Philosophica contra Gentiles ad lectionem codicis autographi in bibl. Vaticana adservati,
 probatissimorum codicum meliorisque notae editionum fideliter impressa. - Romae, ex off. Forzani et S.
 XXXII. Biblia sacra vulgatae editionis Xysti V P. M. iussu recognita et Clementis VIII auctoritate edita. - Affabre renovarunt
 Desclée, Lefebvre et S.
 XXXIII. Novum Iesu Christi Testamentum vulgatae editionis Xysti V P. M. iussu recognitum et Clementis VIII auctoritate
 editum. - Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et S.

(Quae opera omnia prodierunt Lipsiae ex officina Teubneriana).

Subnotationes atque praepositi praemii indicatio recto tramite mittantur ad *Vox Urbis* com-
 mentarii administratorem, Roma, via Alessandrina, 87.

PER ORBEM

Illuxerunt hae tandem **idus Novembres**, quas et me et vos insimul non minori anxietate exspectasse credam, quam Brutus et Cassius idus Martias. Cum autem me somno trepidum et vix labore victum credidisset, attonitus mane surrexi, vitamque universam progreedi circumassueto tramite stupidus animadvertisi, et lucem novam, quam me conspecturum iterum non reputaveram, refecto animo salutavi. Verum astronomicam fidem, quam foveram hactenus, prorsus amis'i, Falbumque illum quasi nugivendum retinuisse, nisi Valleparadisi ex urbe Argentina eius cometam apparuisse quodammodo exterritis civibus essem nactus; ita ut dubium semper maneat supernum: si Vallisparadisiensis illis visa est tam clare, nobisne alias invisendis comiter decidat?

¶

Quid refert tamen quo caudatus globus nefastum iter suum faciat insolitamque quaestionem de sua praesentia nobis relinquat, dum mihi non siccis oculis demiranda adhuc manent quae, ubique terrarum, abditus vel manifestus eius influxus miserrima fata propagavit, pestem, procellas, marinos denique ac terrestres interitus? **Lues** enim illa **pestifera** Santos urbem in Brasilia aggressa, nonnullas quotidie mactat victimas, et dum Ulyssiponensis moenia omnino adhuc non derelinquit, Lusitanorum in coloniam Laurenço Marquez infertur. Neque scio plane num aegrotis omnibus miseris illam curandi methodum suadeam, quam, strenuo exemplo, nosocomii Santensis moderator est expertus, qui unicum sibi morbo correpto in Bacchi virtute repositum putans auxilium, inauditas quotidie libationes haurit.

¶

Sit illi igitur **in vino salus**, quam in aqua ferme non reperisset: quamquam quae in nava-

libus acciderunt praecipua non item letalia ubique fuerunt. Scimus quidem in Schelda flumine transitoriam navem repente effractam plus quam triginta viatores amisisse; sed in italicico contra navigio, a duce de Galliera dicto, et simili calamitate medio in Oceano perculso, remissius fortuna se gessit, strenua nautarum adiuvante virtute. Unda namque, quae per effractam navis carinam irrumpens iam ad quinque metra ascenderat, potuit ininterrupto duorum dierum labore omnino expelli. Postea vero occlusa, quantum licuit, rima, fluctuum arbitrio concredata navis meridiem versus descendit, usquedum anglico navigio *Phoenicien* occurrens, remulcata ad Sancti Vincentii portum est.

¶

Procellas et **tempestates** quae sive Scotiam sive Hiberniam, sive septentrionalem Galliam sive Ilvam, italicam insulam, pervastarunt, ne nimis tristes simus, omnes omittimus una cum assuetis quotidianis desertionibus, quae tum Belgas carbonis effossores ad Seraing, tum Iberos aurigas Barcinoniae perturbarunt.

¶

Interdum vero **sapientum conventus** in dies pariter habentur summa concordia summaque litterarum utilitate, quorum praecipuus fuit Ianuae coactus inter librorum celeberrimos ac solerissimos cultores, qui a municipibus magna laetitia in suis aulis sunt hospitio recepti. Mediolani autem inter ephemeridum Longobardiae scriptores Ives Guyot Gallus, diarii cui a saeculo est titulus Lutetiis moderator, festive pariter acceptus, eleganti sermone est adlocutus. Denique in proxima Novocomensi urbe, extremas suae virtutis atque industriae ferias ipsi Longobardi habuerunt, atque excitatam bis e solo **splendidam** suarum artium **recensionem**, quam in

Alexandi Volta centenariam memoriam consti-
 tuerant, laeti clauerunt; magnas praesertim illis
 qui suam contulere operam agentes gratias, quod
 immani incendio non deterriti, iterum suas mer-
 ces et opera in urbis emolumentum tanta con-
 stantia contulerint.

VIATOR.

VARIA

Undenam horae momenta.

Apud Mesopotamiae populos, Babylonenses praesertim, duplex dividendi modus fuit; aut ratione sumpta ex digitis manuum, compar duabus V, quibus adiectis vel superimpositis (X) finitur X, vel ex numero sex, qui numerus omnibus fere linguis iisdem exprimitur litteris ac vocibus. Hinc per sexaginta divisio, aequa ac per centum in deliciis fuit; sed quae per sexaginta carior, quia facilior, et pluribus numeris dividentibus constat. Quotidianum solis iter in 24 *parasangas* dividebant, scilicet horas, quibus 720 stadia conficiebantur. Singulas *parasangas* in sexaginta partes partiebantur, quarum singulae aequabant iter, quod validus pedibus ambulator eodem spatio temporis superaret. Itaque vigintiquatuor milliaria arcus solaris, divisa per totidem *parasangas*, dabat septingenta et viginti stadia, quae per dimidium, die ac nocte, iterum divise tribuebant numerum 360, quo placuit gradus circuitus enumerare.

Systema hoc, Ipparco auctore, in Graecos defluxit, quo in europaeos mores, 150 circiter annis ante Christum, haec astronomica hora babylonensis delata est. Ptolemaeus communem fecit; nec post eum ex usu decedit.

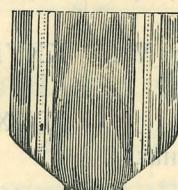
P. d. V.

T. G. FRATRUM PARISI Candelarum ad Sacra Opificium praemiis insigne

AB ANNO 1829 CONSTITUTUM

* ROMAE in ITALIA *

In Foro Campi Martii, 6

Singulis in artium recognitionibus publice habitis
maxima relata munera

Leo PP. XIII honores addidit

Lateranensi Archibasilicae, itemque Vaticanae, quoties de Beatificatione aut de Canonizatione solemne sit, suppeditat.

Praecipua Templa cereis instruit ubique terrarum. In Asiam, Africam et urbem Constantiopolim mittit ingentia rerum huiusmodi pondera, pretio *francs* 180 pro singulis 100 Chilogramm.

Si vero ab America aut ab Australia petantur onera (300) Chilogramm. *ad minimum*, pretium erit *francs* 250 pro 100 Chilogramm.

Nullo impendio iubentium res in proximiorem a potentibus designatum portum defertur.

Gratuito pariter, quae mittuntur, arca asservantur.

Cuivis quaerenti explicatio erit uberior.

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO
Veneunt apud comm. VOX URBIS Administrationem.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS

(m. 1.10 × 0.24)

qui ad socios commentarii VOX URBIS dono datur,
venit singillatim L. 2.50

apud comm. VOX URBIS Administrationem.

SI QVIS PLURA REQUISIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA
EA MINORI ACCIPIET PRETIO.

* Typis DESCLÉE, LEFEBVRE & S.
nuperrime prodierunt *

Praelectiones de Deo Uno

QUAS AD MODUM COMMENTARII

IN SUMMAM THEOLOGICAM DIVI AQUINATIS

HABEBAT IN COLLEGIO S. ANSELMI DE URBE

Laurentius Ianssens, S. Th. D.

Monachus Maredsoensis (Congr. Beur.), eiusdem Collegii Rector
S. Indicis Congr. Consultor.

Tomus II (I. - QQ. XIV-XXVI) - Lib. 7.50.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE - Via Alessandrina, 87

Prospectus Subnotationis anno MCM

(*Vid. in secunda operculi pagina*).